

Marraskuu 2014 |

Korkean uusimisriskin asiakkaisiin keskittyvä EU-hanke loppusuoralla

JCN UUTISKIRJE

Suomen uutiskirje nro 5

PÄÄTÖSKONFERENSSI PIDETTIIN SAKSAN WARNEMÜNDESSÄ SYYSKUUSSA 2014

Päätöskonferenssiin Saksan Warnemündessä osallistui 34 maasta lähes 400 osallistujaa projektimaista ja ympäri Eurooppaa. Konferenssin avasi Mecklenburg-Länsi Pomeranian liittovaltion oikeusministeri Uta-Maria Kuder. Oikeusministeri piti tärkeänä, että korkean uusimisriskin omaavien vankien ja yks-asiakkaiden toimintoihin on haettu hyviä käytäntöjä. Hän painotti sitä, että ko. ryhmät eivät ole vain oikeushallinnon ja rikosseuraamusalan asiakkaita, vaan myös muiden hallinnonalojen on työskenneltävä tämän vaikean ryhmän hyväksi. Hän totesi, että joissakin maissa on jopa lailla säädetty eri tahojen vastuusta kohderyhmän integroimiseksi yhteiskuntaan. Eri hallinnonalojen yhteistyö vankien vapauttamisvaiheessa on olennaista.

Avaspuheenvuoronsa esittivät myös CEP:n ja Europris:n edustajat. Ensimmäisen päivän alustajista mainittakoon JCN-projektin Saksan projektiryhmän johtaja, pääjohtaja Jörg Jesse. Hän esitteli, miten projekti oli alkanut ja miten se oli edennyt ensimmäisestä seminaarista Saksan päätöskonferenssiin. Pääjohtaja Jesse totesi, että hankkeen työseminaarien aikana oli ollut mielenkiintoista työstää yhteistä ymmärrystä siitä, miten korkean riskin tuomitut määritellään ja mitä erilaisia toimintoja ja toimenpiteitä heidän yhteiskuntaan kiinnittymisensä edellyttää. Hankkeen aikana oli havaittu, että eri projektimaiden käytännöt poikkesivat paljon toisistaan. Projektin aikana nostettiin esiin eri maiden hyviä käytäntöjä. Pääjohtaja Jesse otti Suomen hyvistä käytännöistä esiin avolaitokset ja vertaistukijärjestön, Krisin työn.

Sisällysluettelo

Hankkeen päätöseminaari 3.-5.9.2014	s. 1
Schwerinin työpaja onnistui hyvin	s. 2
Projektin jatkosuunnitelmat	s. 3

MÄÄRITELMÄ

**Korkean riskin asiakas on rikoksenuusija, joka suurella todennäköisyydellä tulee syyllistymään väkivalta-
taikka seksuaalirikoksiin, jotka saattavat aiheuttaa merkittävää henkilökohtaista, fyysistä tai psyykkistä haittaa.**

Päätöskonferenssi koostui eri aihealueista.

Tässä lyhyet yhteenvedot työryhmien tuloksista.

Lainsäädäntöä ja tuomioistuinkäytäntöjä

Työryhmässä, jonka vetäjinä toimivat professori Frieder Dunkel Greifswaldin yliopistosta ja erikoissuunnittelija Elina Ruuskanen Suomen oikeusministeriöstä, pohdittiin, minkälaista lainsäädäntöä korkean riskin rikosseuraamusasiakkaiden siirtymien hallinta ja vapauttaminen edellyttää. Työryhmässä käytiin keskustelua lainsäädännöstä liittyen rangaistusajan suunnitteluun, vapautumisen valmisteluun, vapauttamisesta päättämiseen, vapautumisen jälkeiseen valvontaan sekä paikallisten/kunnallisten toimijoiden vastuuseen. Keskustelussa nousi esiin ongelmallinen suhde, joka usein vallitsee poliittisen päätöksenteon sekä käytännön toimijoiden ja tutkijoiden näkemysten välillä siitä, mikä on paras tapa hoitaa korkean riskin rikoksentekejiä ja rikollisuuteen ylipäätään liittyviä kysymyksiä yhteiskunnassa.

Työryhmässä vallitsi yksimielisyys siitä, että edellä listatuista asioista tulee säätää lain tasolla. Vapautumisen jälkeisestä toiminnasta todettiin, että paitsi kunnat myös yksityiset tahot ja kolmas sektori voivat olla keskeisessä roolissa vapautuneiden rikoksentekejiä sopeuttamisessa takaisin yhteiskuntaan.

Työryhmässä kuultiin kolme esitelmää. Alina Barbu Romanian oikeusministeriöstä puhui EU:n, Euroopan neuvoston ja kidutuksen vastaisen komitean (CPT) laatimien standardien sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten merkityksestä kansallisen tason lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöön. Tapio Lappi-Seppälä Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta piti esitelmän vankeuden käytöstä turvaamistoimenpiteenä (*preventive detention*) Pohjoismaissa. Lappi-Seppälä kertoi, että kyseinen järjestelmä on käytössä Tanskassa ja Norjassa, mutta ei Suomessa ja Ruotsissa, missä on päädytty toisenlaisiin ratkaisuihin. Lappi-Seppälän mukaan vapautumisen jälkeiseen valvontaan ja muuhun tukeen panostaminen on välttämätöntä etenkin silloin, kun preventiivistä vankeutta ei käytetä.

Sivu 3

HANS FALLADA 1934: ONCE A JAILBIRD

“How good it was to be back again. No more worries. Almost like home in the old days...It was better. Here a man could live in peace. The voices of the world were stilled. No making up your mind, no need for effort. Life proceeded duly and in order. He was utterly at home. And Willi Kufalt fell quietly asleep, with a peaceful smile on his lips.”

“He who once eats from the tin plate will eat from it again.”

Vapautuminen ja sen valmistelu

Projektin yhtenä tavoitteena on kehittää käytäntöjä jotka tukevat laitoksesta vapautuvaa asettumaan turvallisesti yhteiskuntaan sen jäsenenä.

Työryhmässä oli kolme alustajaa. Ensimmäisenä kuulumme tohtori Ineke Pruin'in esityksen otsikolla - "What Works". Seuraavana puhuivat Sally Lewis (tutkija, rikosseuraamusalan työntekijä) ja John Long (poliisin edustaja) Isosta Britanniasta otsikolla "Managing Dangerous People in Bristol". Viimeinen puhuja oli Rait Kuuse Virosta, joka esityksen otsikko oli "History, Change and Challenges in De-institutionalisation".

Työryhmä keskeiset johtopäätökset rakentuivat paljolti jo aiempaan työskentelyyn. Ryhmään oli pyydetty alustajia, joiden teemat kukin tavallaan vahvistivat projektin osatuloja vapautumisen ja sen valmistelun suhteen.

Pohtiessaan laitoksesta vapautuvan asettumista yhteiskuntaan työryhmä löysi useita periaatteita ja käytäntöjä, joita tulisi soveltaa ja joihin tulisi pyrkiä. Keskeisenä nähtiin turvallisuuskysymysten ja kuntoutuksellisen lähestymistavan välinen vuoropuhelu ja tasapaino. Vankilan turvallisuutta on helpompi ylläpitää kun sen asukkaille tarjotaan mahdollisuus muuttua ja kuntoutua. Ja päinvastoin: kuntoutuva tuomittu tarvitsee turvalliset laitosolosuhteet muutosprosessinsa mahdollistamiseksi.

Vapauttamisen valmistelun tulisi olla hyvin suunniteltua, strukturoitua; se tulee aloittaa heti tuomion alkaessa ja prosessin tulee jatkua siviilissä.

Vapautumisen valmistelussa tulee suunta olla siviiliin. On tärkeää käyttää yhteiskunnan palveluja ja rakentaa polkuja rikoksettomaan elämään kolmannen sektorin ja kunnan toimijoiden kanssa yhteistyössä. Hyvä käytäntö on myös osallistaa työskentelyyn eri viranomaisia ja kolmannen sektorin osajia parhaan tuloksen varmistamiseksi.

Asteittainen vapautuminen takaa sen, että tuomittu pystyy totuttautumaan vähitellen vapaisiin olosuhteisiin. Yhtenä asteittaisen vapauttamisen muotona nähdään ehdonalainen vapauttaminen, jonka tulisi olla käytäntö mahdollisimman laajasti.

Sulava ja helppo tiedonkulku ja tiedon jakaminen sekä tiedon hyödyntämien eri toimijoiden kesken tulisi taata. Tiedonvaihdon toimijoiden välillä tulisi perustua aitoon keskusteluun ja mielipiteiden vaihtoon.

Sivu 4

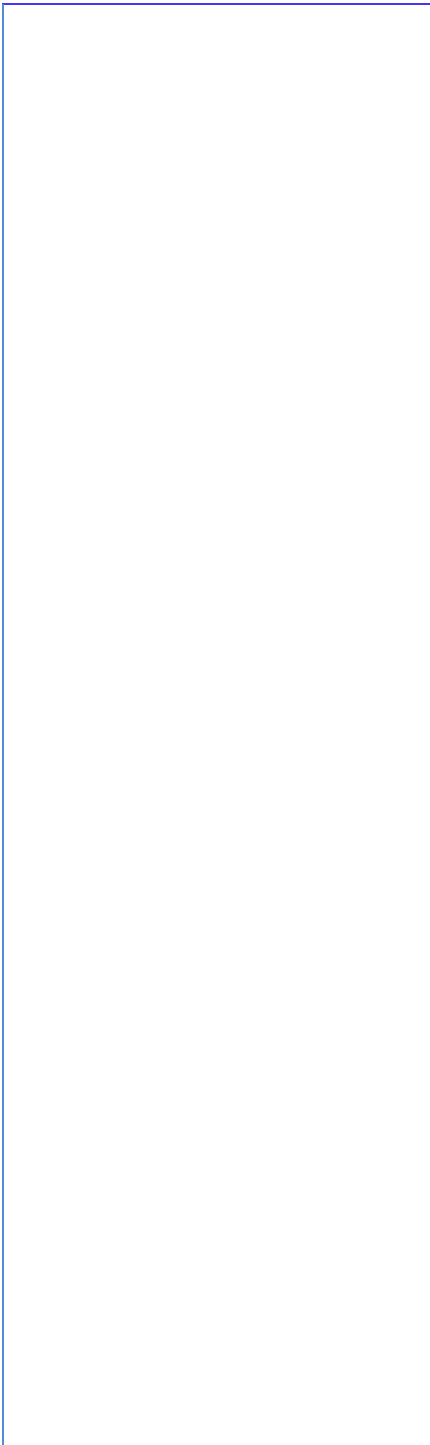

Tilanne vapautumisen jälkeen: miten edesautamme sopeutumista yhteiskuntaan ja miten toteutamme vankilasta vapautuneiden jälkihuoltoa ja valvontaa?

Muiden työryhmien tapaan kuultiin kolme puheenvuoroa. Tohtori Mikko Aaltonen puhui työllistymisestä ennen ja jälkeen ensimmäistä ehdotonta vankeustuomiota. Toisena puhujana oli Paddy Richardson Irlannista; hän kertoi kuilusta, joka on olemassa vapautumisen ideaalitalanteen ja tosielämän välillä. Työryhmän kolmannen ja osallistujien keskuudessa paljon kiinnostusta herättäneen puheenvuoron pitivät Ruotsin Kris –järjestön edustajat. Heidän puheenvuorossaan pääpaino oli vertaisen näkökulma ja ajatus siitä, että rikollisen elämän hylännyt henkilö tietää parhaiten mitä se on ja on siksi ylivertainen auttamaan muita samalle polulle.

Työryhmän nosti esiin seuraavan keskeiset näkökulmat:

- Lainsäädännön keskeinen rooli
- Arvioinnin jatkuvuuden merkitys
- Yksilöllisten suunnitelmien tärkeys
- Tehdään yhdessä, ei puolesta
- Valvonnan ja seurannan tärkeys
- Moniammatillisen työskentelyn hyödyntäminen
- Yhteiskunnan kantama vastuu/yhteiskuntatakuu
- Yksilöllinen, kohdennettu hoito ja interventiot
- Jos tuomittu ei hoida sovitusti valvontavelvoitettaan, tulee rikkeet käsitellä sääntöjen ja ehtojen mukaisesti

Schwerinissä, Saksan Mecklenburg-Länsi-Pomeranian osavaltiossa pidettiin hankkeen viimeinen työpaja 2.-4.4.2014

Hankkeen viimeinen varsinainen työpaja ennen päätösseminaaria pidettiin Schwerinin kauniissa kaupungissa huhtikuun alkupäivinä. Suomalaisten näkökulmasta kevät oli jo pitkällä, kun puissa oli pienet lehdet ja sääkin oli lämmin. Työpajan tavoitteena oli viimeistellä hankkeen tavoitteena olevia suosituksia korkeariskisten kanssa

Sivu 5

PARTNERIT

- SAKSA
(Mecklenburg-

tehtävässä työssä.

Schwerinin työpajan tulosten loppuraportin yhteenvedona on todettu:

Näyttää siltä, että on tärkeää löytää tasapaino turvallisuuskysymysten ja kuntouttavien sekä yhteiskuntaan sijoittumista edistävien näkökulmien kesken. Näiden ei tulisi kilpailla keskenään vaan turvallisuuskysymykset ja kuntoutus tulisi yhdistää molempia edistävällä tavalla.

Korkean riskin asiakkaiden kanssa tehtävä työ tähtää uusintarikollisuuden ehkäisemiseen ja yhteiskunnan turvallisuuden edistämiseen. Sen tulisi myös tuottaa elementtejä, jotka kannustavat ja motivoivat muutokseen. "Projektin mallin" on tarkoitus toimia apuvälineenä kaikille, jotka työskentelevät korkean riskin asiakkaiden kanssa.

PROJEKTI ON PÄÄTTYNYT!

Ainakin melkein. Varsinaisestihan hanke jatkuu vuoden 2014 loppuun saakka. Päätösseminaari oli kuitenkin projektin "loppuhuipennus" ja varsin onnistunut sellainen. Mukana oli n. 40 osallistujaa Suomesta. Sää suosi tilaisuutta ja olosuhteet olivat mainiot. Järjestelyt toimivat erinomaisesti ja vaikutelmaksi jäi, että osallistujat olivat tyytyväisiä.

Toivottavasti hankkeen johtopäätökset ja tulokset lisäävät osaamista ja ymmärrystä korkean riskin vapautuvien kanssa tehtävästä työstä EU:n sisällä.

Western Pomerania

- VIRO
- IRLANTI
- SUOMI

MUKANA MYÖS

- BELGIA
- SLOVENIA
- SLOVAKIA

Lisätietoja:

Elina Ruuskanen; KPO elina.ruuskanen@om.fi

Kirsti Kuivajärvi, RISE/Keha; kirsti.kuivajarvi@om.fi

Tiina Vogt-Airaksinen, tiina.vogt-airaksinen@om.fi

Riitta Kari, Rise/LSRA/Alke; riitta.kari@om.fi

Petteri Autio, RISE/IPRA/Arke; petteri.autio@m.fi